

Dwie drogi gościnności: solidarność czy dyskryminacja

Wstęp

Obecnie trwa dyskusja o tym, na ile Polska jest w stanie dalej pomagać Ukraińcom przebywającym na terenie naszego kraju. Jeśli popatrzymy np. na pomoc socjalną, dane ZUS pokazują, że 800 plus pobierało 224,7 tys. dzieci z Ukrainy¹. Jednak zaznaczyć należy, że uchodźcy z Ukrainy są nie tylko beneficjentami wsparcia, ale także wciąż integrują się gospodarczo. W Polsce „na koniec marca 2025 r. udział cudzoziemców w ogólnej liczbie wykonujących pracę wyniósł 6,5%”², a „najliczniejszą grupą (...) byli obywatele Ukrainy”³. W porównaniu z uchodźcami w innych krajach, Ukraińcy w Polsce wykazują wysokie wskaźniki zatrudnienia, co sprawia, że ich wpływ gospodarczy jest bardziej pozytywny i porównywalny do imigrantów ogółem. W 2024 r. przyczynili się do wzrostu polskiego PKB o 2,7%, a wskaźnik ich zatrudnienia w wieku produkcyjnym wzrósł do 69%⁴. Dane te dowodzą, że ukraińscy uchodźcy aktywnie wpływają na wzrost gospodarczy naszego kraju.

Na początku sierpnia Prezydentowi RP przekazano rządowy projekt ustawy o pomocy Ukrainie (*projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw*⁵). W opiniowaniu projektu uczestniczyła również Rada Dialogu Społecznego, w tym przedstawiciele Związku Rzemiosła Polskiego. Pomiedzy rządem a prezydentem, na chwilę obecną, nie ma zgody, co do wprowadzenia przepisów dla Ukraińców w proponowanym przez rząd brzmieniu. Karol Nawrocki zawetował nowelizację ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy i przekazał do Sejmu *prezydencki projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw*⁶.

¹ P. Ciszak, *Rośnie liczba cudzoziemców zatrudnionych w Polsce. GUS ujawnił najnowsze dane*, <https://www.money.pl/gospodarka/rosnie-liczba-cudzoziemcow-zatrudnionych-w-polsce-gus-ujawnil-najnowsze-dane-7198356598864800a.html>

² *Cudzoziemcy wykonujący pracę w Polsce w marcu 2025 r.*, GUS, http://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/6329/15/29/1/cudzoziemcy_wykonujacy_prace_w_polsce_w_marcu_2025_r..pdf

³ Tamże.

⁴ *Analysis of the impact of refugees from Ukraine on the economy of Poland*, Second edition, Deloitte, June 2025, <https://data.unhcr.org/en/documents/download/116621>

⁵ *Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw*, [https://orka.sejm.gov.pl/opinie10.nsf/nazwa/1492_u3/\\$file/1492_u3.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/opinie10.nsf/nazwa/1492_u3/$file/1492_u3.pdf)

⁶ *Prezydencki projekt nowelizacji ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy*, <https://www.prezydent.pl/prawo/inicjatywy-ustawodawcze/prezydencki-projekt-nowelizacji-ustawy-o-pomocy-obywatelom-ukrainy,105682>

Rada Przedsiębiorczości, w której skład wchodzi Związek Rzemiosła Polskiego, z niepokojem przyjęła decyzję prezydenta o zawetowaniu nowelizacji ustawy regulującej status obywateli Ukrainy w Polsce i wystąpiła z apelem o wypracowanie stabilnych rozwiązań w tej sprawie. W interesie polskiej gospodarki jest bowiem to, aby znaleźć rozsądne rozwiązanie wykorzystując przy tym mechanizmy i instytucje dialogu społecznego i obywatelskiego. Gdzie postawić jasną granicę pomocy? Czy w ramach solidarności z Ukrainą dojdzie do dyskryminacji polskich obywateli?

Stanowisko organizacji pracodawców w sprawie rządowego projektu z 5 sierpnia 2025 r.

Projekt z 5 sierpnia 2025 r. dotyczył przedłużenia do 4 marca 2026 r. okresu, w którym pobyt obywateli Ukrainy na terytorium Polski, przybyłych do naszego kraju w związku z działaniami wojennymi, jest uznawany za legalny a także związanego z tym dostępem do świadczeń zdrowotnych, świadczeń na rzecz rodzin i świadczeń socjalnych oraz możliwości pobytu w obiektach zbiorowego zakwaterowania osób należących do grup wrażliwych (okres ten kończy się 30 września 2025 r.)⁷. Konfederacja Lewiatan w swojej opinii pozytywnie oceniała rozwiązania przewidujące przedłużenie do dnia 4 marca 2026 r. okresu legalnego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywateli Ukrainy, którzy przybyli do Polski w związku z działaniami wojennymi na terytorium ich państwa, jak również przedłużenie ważności dokumentów pobytowych, których termin upłynął po 24 lutego 2022 r.⁸. Zastrzeżenia tej organizacji budziła natomiast propozycja dalszego zawieszania terminów załatwiania przez wojewodów spraw administracyjnych cudzoziemców do dnia 4 marca 2026 r. Apelowano o rezygnację z propozycji wydłużenia okresu zawieszenia biegu terminów⁹.

7 sierpnia na posiedzeniu Zespołu Problemowego ds. Międzynarodowych Rady Dialogu Społecznego, w którym uczestniczyły m.in. organizacje pracodawców i Związek Rzemiosła Polskiego, miała miejsce dyskusja nad zapisami ww. *rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw*. Na spotkaniu również pozytywnie oceniono propozycję przedłużenia do 4 marca 2026 r. okresu legalnego pobytu na terytorium RP obywateli Ukrainy,

⁷ Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem..., wyd. cyt.

⁸ Stanowisko Konfederacji Lewiatan do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw <https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/0/157F10C35283BB76C1258CDC002AD887/%24File/1492-002.pdf>

⁹ Tamże.

którzy przybyli do Polski w związku z działaniami wojennymi na terytorium ich państwa oraz przedłużenia ważności dokumentów pobytowych. Ponadto dyskutowano również na temat inicjatyw pomocowych, mających na celu wsparcie uchodźców z Ukrainy i Białorusi. Ekspert Związku Rzemiosła Polskiego wskazał na potrzebę odnotowywania i upowszechniania pozytywnych przykładów w zakresie kształcenia i zatrudniania Ukraińców w zawodach rzemieślniczych. Chodzi o prezentację ścieżki kariery w zawodach, na które występuje największe zapotrzebowanie na rynku, w tym w branżach usług budowlanych, motoryzacyjnych i piekarsko-cukierniczych, jako przeciwwagi do dominującej narracji o wydawaniu znacznych środków z budżetu państwa na świadczenia socjalne. Poza wskazanymi branżami, najbardziej odczuwalny brak pracowników występuje też w sektorze opieki nad seniorami i osobami niepełnosprawnymi oraz w transporcie¹⁰.

W opinii członków Rady Dialogu Społecznego, w tym Związku Rzemiosła Polskiego kwestia pomocy dla Ukraińców to temat społecznie i politycznie wrażliwy, jednak dla polskiej gospodarki kluczowy. Istotną kwestią jest więc szybkie i odpowiedzialne uregulowanie tej sprawy w imię polskiej gospodarki i stabilności rynku pracy.

Weto prezydenta zatrzymało nowelizację

Pod koniec sierpnia Prezydent RP ogłosił decyzję o zawetowaniu nowelizacji ww. ustawy. Jak wynika z wniosku Karola Nawrockiego¹¹, decyzja ta była podyktowana wątpliwościami szczególnie w zakresie udzielania świadczeń socjalnych obywatelom Ukrainy. Zdaniem Prezydenta konieczna jest likwidacja nieuzasadnionych przywilejów i preferencji, a zatem należy dokonać zmian w zakresie świadczenia 800 plus czy bezpłatnej ochrony zdrowia dla Ukraińców. Prezydent uznał, że „konieczne jest ograniczenie rozmiaru wsparcia obywateli Ukrainy tak, aby priorytetowo traktowane były potrzeby obywateli Polski”¹². Jego zdaniem „wypłata świadczenia wychowawczego 800+ powinna być (...) uzależniona od spełnienia dodatkowych warunków polegających na tym, aby obywatel Ukrainy był zatrudniony lub prowadził działalność gospodarczą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz realizował zobowiązania podatkowe wobec Skarbu Państwa”¹³. Zwrócił także uwagę na uprzywilejowanie obywateli Ukrainy,

¹⁰ *Odbyło się posiedzenie Zespołu Problemowego ds. Międzynarodowych*, <https://zrp.pl/odbylo-sie-posiedzenie-zespołu-problemowego-ds-miedzynarodowych/>

¹¹ *Wniosek Prezydenta RP o ponowne rozpatrzenie ustawy z dnia 5 sierpnia 2025 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw*, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/0/BE127543C785CA31C1258CFC0046A892/%24File/1644.pdf>

¹² Tamże.

¹³ Tamże.

polegające na bezpłatnym dostępie do opieki zdrowotnej, co jego zdaniem stanowi dyskryminację wobec Polaków, którzy chcąc korzystać z tej opieki są zobowiązani płacić składkę zdrowotną. Prezydent zaproponował, aby obywatel Ukrainy, który legalnie przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej był uprawniony do opieki medycznej tak jak osoba posiadająca obywatelstwo polskie. Ponadto Prezydent uzasadnił swoją decyzję tym, że projekt ustawy nie został przesłany na etapie prac rządowych w ramach konsultacji publicznych do Naczelnej Rady Lekarskiej, pomimo tego, że dość istotną częścią projektu są zmiany w przepisach ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty. Zauważył także, że przepis wprowadzający zmiany w ustawie Karta Nauczyciela został wprowadzony w trakcie drugiego czytania w Sejmie. W ocenie Karola Nawrockiego dalsze utrzymywanie pełnego wsparcia Ukraińców w obecnym kształcie jest niemożliwe, m.in. także ze względu na trudną sytuację budżetu państwa¹⁴.

Apel Rady Przedsiębiorczości – skutkiem decyzji prezydenta

30 sierpnia stanowisko w sprawie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy zajęła Rada Przedsiębiorczości, która z niepokojem przyjęła decyzję o zawetowaniu nowelizacji ustawy regulującej status obywateli Ukrainy w Polsce. W obliczu zaistniałej sytuacji zarówno Związek Rzemiosła Polskiego jak i pozostałe organizacje apelowały o pilne podjęcie dialogu i wypracowanie stabilnych rozwiązań w trzech zasadniczych obszarach¹⁵:

1. **Uregulowanie zasad pobytu** – brak nowych regulacji oznacza konieczność indywidualnej obsługi setek tysięcy spraw przez administrację, co grozi paraliżem urzędów, wydłużeniem procedur do wielu miesięcy, a w efekcie niepewnością prawną dla obywateli Ukrainy i dla instytucji publicznych.
2. **Uregulowanie dostępu do rynku pracy** – legalna praca Ukraińców to realne wpływy do budżetu przekraczające 15 mld zł, pięciokrotnie przewyższające otrzymywane świadczenia socjalne, a także wzrost PKB Polski o ponad 2 % w ciągu 2024 r.
3. **Racjonalny dostęp do świadczeń socjalnych** – jasne i racjonalne zasady świadczeń, eliminujące oczywiste nadużycia i zgodne ze zdrowym rozsądkiem, są potrzebne po to, aby utrzymać spójność społeczną i przewidywalność działania państwa.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ *Wspólnie budujemy, a nie niszczy!* Stanowisko Rady Przedsiębiorczości w sprawie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy, <https://pracodawcyrp.pl/storage/app/media/SIERPIE%C5%83/apel-rady-przedsiębiorczosci-w-sprawie-ustawy-o-pomocy-obywatelom-ukrainy78.pdf>

Wszystkie instytucje wchodzące w skład Rady są gotowe na konstruktywny dialog z rządem, parlamentem i prezydentem w celu jak najszybszego znalezienia trwałego rozwiązania uwzględniającego najlepiej pojęte interesy gospodarcze i bezpieczeństwa Polski, Unii Europejskiej i Ukrainy. Brak regulacji grozi poważnymi konsekwencjami dla dziesiątków tysięcy przedsiębiorstw: utratą pracowników, spadkiem produkcji i ograniczeniem usług, problemami z realizacją kontraktów, a także zmniejszeniem wpływów do budżetu państwa¹⁶.

Zapisy rządowego projektu ustawy z 9 września 2025 r.

W odpowiedzi na weto Prezydenta, na początku września, Rada Ministrów przyjęła kolejny projekt ustawy o pomocy dla Ukraińców. Zaproponowano *rządowy projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu weryfikacji prawa do świadczeń na rzecz rodziny dla cudzoziemców oraz o warunkach pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa*¹⁷, którego zadaniem jest uszczelnienie systemu otrzymywania świadczeń na rzecz rodziny przez cudzoziemców, w szczególności tych z Ukrainy. Ustawa reguluje kwestię świadczeń dla wszystkich cudzoziemców, którzy legalnie przebywają w Polsce. Proponowane przez rząd przepisy przewidują powiązanie prawa do świadczeń, takich jak 800 plus czy Dobry Start, z aktywnością na rynku pracy oraz nauką dzieci w polskiej szkole, z wyjątkami dotyczącymi np. osób z niepełnosprawnościami. Projekt ww. ustawy przewiduje, że prawo do świadczeń dodatkowo będzie uzależnione od osiągnięcia przez cudzoziemców co najmniej 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę (2333 zł brutto w 2025 r.). Wprowadzone zostaną także ograniczenia dotyczące możliwości korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej przez dorosłych obywateli Ukrainy. Chodzi m.in. o programy zdrowotne, rehabilitację leczniczą, leczenie stomatologiczne czy programy lekowe¹⁸. Natomiast kwestia dotycząca legalności pobytu obywateli Ukrainy, którzy uciekli przed wojną, zostanie przedłużona do 4 marca 2026 r. i obejmie dostęp do rynku pracy, edukacji i szkolnictwa wyższego. Projekt ten czeka obecnie na podpis prezydenta.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ *Rządowy projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu weryfikacji prawa do świadczeń na rzecz rodziny dla cudzoziemców oraz o warunkach pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa*, <https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=1685>

¹⁸ *Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o pomocy dla Ukraińców*, <https://www.pap.pl/aktualnosci/kierwinski-rada-ministrow-przyjela-projekt-ustawy-o-pomocy-dla-ukraincow>

Podsumowanie

Minęła już połowa września, konieczne jest więc podjęcie ostatecznej decyzji w sprawie obywateli Ukrainy przebywających w naszym kraju. Brak przedłużenia regulacji oznacza, że po 30 września 2025 r. legalne zatrudnienie będzie utrudnione. Przedłużenie ochrony tymczasowej i jasne określenie statusu obywateli Ukrainy w Polsce to warunek sprawnego funkcjonowania państwa. Jak pokazuje raport Deloitte integracja uchodźców z Ukrainy z rynkiem pracy może przynieść znaczne korzyści ekonomiczne – nawet częściowe zlikwidowanie luk w zatrudnieniu może wygenerować co najmniej 6 mld PLN wartości dodanej rocznie i ponad 2,5 mld PLN dodatkowych dochodów publicznych z podatków i składek na ubezpieczenia społeczne¹⁹. Korzyści z uchwalenia ustawy o pomocy Ukrainie są zatem obustronne zarówno dla polskiej gospodarki, jak i samych uchodźców. Brak przyjęcia przepisów skutkował będzie brakiem wsparcia socjalnego, a to nie tylko problem humanitarny, ale również zagrożenie dla stabilności społecznej, dla systemu edukacji i ochrony zdrowia. Wychodząc naprzeciw potrzebom socjalnym uchodźców z Ukrainy należy oczywiście uważać żeby nie wpaść w pułapkę dyskryminacji polskich obywateli.

Bibliografia

- Ciszak P., *Rośnie liczba cudzoziemców zatrudnionych w Polsce. GUS ujawnił najnowsze dane*, <https://www.money.pl/gospodarka/rosnie-liczba-cudzoziemcow-zatrudnionych-w-polsce-gus-ujawnil-najnowsze-dane-7198356598864800a.html>
- Cudzoziemcy wykonujący pracę w Polsce w marcu 2025 r.*, GUS, http://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/6329/15/29/1/cudzoziemcy_wykonujacy_prace_w_polsce_w_marcu_2025_r..pdf
- Analysis of the impact of refugees from Ukraine on the economy of Poland*, Second edition, Deloitte, June 2025, <https://data.unhcr.org/en/documents/download/116621>
- Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw*, [https://orka.sejm.gov.pl/opinie10.nsf/nazwa/1492_u3/\\$file/1492_u3.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/opinie10.nsf/nazwa/1492_u3/$file/1492_u3.pdf)
- Prezydencki projekt nowelizacji ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy*, <https://www.>

¹⁹ *Analysis of the impact of refugees from Ukraine...*, wyd. cyt.

prezydent.pl/prawo/inicjatywy-ustawodawcze/prezydencki-projekt-nowelizacji-ustawy-o-pomocy-obywatelom-ukrainy,105682

Stanowisko Konfederacji Lewiatan do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw <https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/0/157F10C35283BB76C1258CDC002AD887/%24File/1492-002.pdf>

Odbyło się posiedzenie Zespołu Problemowego ds. Międzynarodowych, <https://zrp.pl/odbylo-sie-posiedzenie-zespolu-problemowego-ds-miedzynarodowych/>

Wniosek Prezydenta RP o ponowne rozpatrzenie ustawy z dnia 5 sierpnia 2025 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/0/BE127543C785CA31C1258CFC0046A892/%24File/1644.pdf>

Wspólnie budujmy, a nie niszczy! Stanowisko Rady Przedsiębiorczości w sprawie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy, <https://pracodawcyrp.pl/storage/app/media/SIERPIE%C5%83/apel-rady-przedsiębiorczosci-w-sprawie-ustawy-o-pomocy-obywatelom-ukrainy78.pdf>

Rządowy projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu weryfikacji prawa do świadczeń na rzecz rodziny dla cudzoziemców oraz o warunkach pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, <https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=1685>

Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o pomocy dla Ukraińców, <https://www.pap.pl/aktualnosci/kierwinski-rada-ministrow-przyjela-projekt-ustawy-o-pomocy-dla-ukraincow>